وتەی شەشەم

بسم الله الرحمن الرحيم

(إِنَّ اللّٰهَ اشتَرى مِنَ الْمُؤمِنينَ اَنْفُسَهُمْ وَاَمْوالَهُمْ بأنَّ لَهُمُ الْجَنَّة) (التوبة: ١١١).

ئەگەر دەتەوێت بزانیت کە فرۆشتنی نەفس و سامان بە خوایگەورە و بوون بە بەندە و سەربازی پەروەردگار چەندە بازرگانییەکی بەپیت و قازانجبەخشە و چەندە پلەوپایەیەکی بەرز و بڵندە، ئەوا گوێ بۆ ئەم چیرۆکە ڕابگرە:

پادشایەك دوو کێڵگەی گەورەی بە دوو کەس لە دانیشتووانی وڵاتەکەی خۆی بە ئەمانەت سپارد. هەموو شتێکیش لەم دوو کێڵگەیەدا هەبوو، لەکارگە و ئامێر و چەك و ئاژەڵ و گەلێ شتی تر. لەو کاتەشدا جەنگێکی گەورە و گەرم لە ئارادا بوو کە هەموو شتێکی وێران دەکرد و لە ناوی دەبردن و، تێکدان و ونکردن و وێرانی و گۆڕانکاریی بەسەر هەموو شتێکدا دەهێنا. لەبەر ئەمە و لەم کاتەدا، پادشاکە = بە سۆز و میهرەبانی و بەزەیی خۆی = یەکێکی لە پیاوە نزیك و باوەڕ پێکراوەکانی خۆی نارد بۆلای ئەم دوو کەسە، هاودەم لەگەڵ ئەم فەرمانە پڕ لە سۆز و بەزەییەدا:

* (ئەم ئەمانەتەم پێ بفرۆشنەوە کە لای ئێوە دامناوە، تاکو بیپارێزم بۆتان و لەم کاتە ناهەموارەدا لە دەستتان دەرنەچێت و بێهوودە نەڕوات. هەر کە جەنگیش تەواو بوو، دەتاندەمەوە..

* ئەم ئەمانەتە وەك ئەوەی موڵکی خۆتان بێت، نرخێکی باشتان لە بەرامبەریەوە بۆ دادەنێم و پاداشتێکی چاکتان دەدەمەوە..

* سەرجەمی ئەو ئامێر و مەکینانەی کە لاتان دامناون، لە کارگەکانمدا و بە ناوی خۆمەوە دەیانخەمەکار. بەمەش نرخیان یەك بۆ هەزار بەرز دەبێتەوە. سەرەڕای ئەمە، هەموو قازانجێکیشی هەر بۆ خۆتانە..

* خۆم بەرپرسیاری گشت پێویستی و خەرجییەکی ئەو ئامێرانە دەبم، چونکە ئێوە لەبەر "هەژاری" و "بێدەستەڵاتی" بەرگەی ئەو مەسرەف و خەرجییانە ناگرن..

* هەموو بەرهەم و دەستکەوتێکیش دەگێڕمەوە بۆ خۆتان. ئەوەش بزانن کە جارێ لای خۆتان دەیهێڵمەوە تا کاتی وەرگرتنەوەی دێت. بۆ ئەوەی سوودی لـێ وەربگرن.

ئەمە پێنج دەسکەوت لە تەنها یەك مامەڵەدا.

بەڵام ئەگەر بە منی نەفرۆشنەوە، ئەوا:

* گومان لەوەدا نی‌یە کە هەموویان دەفەوتێن و لە دەستتان دەردەچن! چونکە وەك لە بەرچاوتاندایە: هیچ کەسێك ناتوانێت شتی خۆی بپارێزێت..

* لەو نرخ و پاداشتە بەرزانە بێبەش دەبن..

* ئەو مەکینە و ئامێر و کانزا و تەرازووە بەنرخانە، لە ئەنجامی کار پێ‌نەکردن و دەست نەکەوتنی کەرەسە سەرەکی‌یەکانیان و فەرامۆش‌کردنیان، نرخیان نامێنێت و بێ‌کەڵك دەمێننەوە..

* هەر تەنها خۆتان بەرپرسیاری بەڕێوەبردن و پاراستنیان دەبن.

* سەرەنجامیش سزای دەست پیسیتان لەم ئەمانەتە دەچێژن!

ئەمەش پێنج زیان لە تەنیا یەك مامەڵەدا.

سەرەڕای ئەمانەش، ئەو کەسەی بە منیان بفرۆشێتەوە دەبێت بە سەربازێکی سەربەست و نەبەرد و تایبەتیی خۆم و، بە ناوی منەوە ڕەفتار و هەڵس‌وکەوت دەکات، نەك وەکو دیلێکی دەست‌بەسەر و ئاسایی و بێ‌خاوەن)!

لێرەدا دوو پیاوەکە بە وردی گوێیان لەم وتە شیرین و فەرمانە پادشایی‌یە ڕاگرت.

یەکێکیان، کە زۆر زیرەك و هۆشمەند بوو، وتی:

بەسەر چاو! بە خۆشحاڵی‌یەوە ڕازیم بەم فرۆشتنە و لەگەڵ هەزار شانازی و سوپاسیش‌دا.

بەڵام ئەوی تریان، کە خۆپەرست و لەخۆبایی و بە فیز و دەمار بوو، وا گومانی دەبرد کە ئەو کێڵگەیە هەرگیز نافەوتێت و، لە ئاڵوگۆڕی زەمانە و تەپاوتلی ڕۆژگار و شڵەژانی ڕووداوەکانی دنیا بێئاگا بوو، ئەم یەکەیان وتی:

نەخێر.. پادشا کێیە؟ من موڵکی خۆم نافرۆشم و، ژیان و ڕابواردنیش لە خۆم تێك نادەم!

بەڵێ، چەرخی گەردوون هەڵسووڕا و ڕۆژگاریش گۆڕانی بەسەردا هات، تا ئەو ڕادەیەی کە یەکەمیان گەیشتە پلە و پایەیەك خەڵکی خۆزگەیان پێ دەخواست و، لە ناوەندی ناز و نیعمەت و چاکەکاری و کۆشکی پادشادا بە کامەرانی و بەختەوەری دەژیا و گوزەرانی بەسەر دەبرد. کەچی ئەوی تریان دووچاری بارێکی هێندە دژوار و گرفتاری حاڵێکی ئەوەندە ناهەموار بوو کە هەموو کەسێك بەزەیی پێدا دەهاتەوە، هەرچەندەش شایانی ئەو ئاکامە بوو، چونکە ئەنجامی هەڵە و تاوانی خۆی بوو هاتبووە ڕێی. ئیتر نە شادمانیی بۆ مایەوە و نە موڵك. سەرباری هەموو ئەمانە، سزای خۆیشی وەرگرت!

ئەی نەفسی لەخۆباییم!

لە دووربینی ئەم چیرۆکەوە سەیری ڕووی ڕووناکی "ڕاستی" بکە:

مەبەست لە پادشا: پادشای ئەزەل و ئەبەدە، کە پەروەردگار و بەدیهێنەرتە..

کێڵگە و ئامێرەکانیش: ئەو شتانەن کە لە ژیانی دنیادا هەن، وەك: لەش و، ڕۆح و، دڵو پێکهێنەرەکانیان لە: چاو و، گوێ و، مێشك و، ئەندێشە. واتە هەموو هەستە دیار و نادیارەکان..

نێرراوە بەڕێزەکەش: پێغەمبەری خۆشەویستمان حەزرەتی محمدە =صلى الله عليە وسلم..

فەرمانە پادشاییە پیرۆزەکەش: قورئانی پیرۆزە، کە ئەو بازرگانییە گەورەیەی باسمان کرد، لەم ئایەتەدا ڕادەگەیەنێت: (**إِنَّ الله اشترى مِنَ المؤمنين أنْفُسَهُم وأمْوالَهُم بأنَّ لهم الجنّة**)..

ئەو مەیدانە پڕ لە شلەژان و جەنگە ڕووخێنەرەش: بارودۆخی دنیایە کە سەقامگیربوونی نی‌یە و هەردەم لە ئاڵوگۆڕ و تەپاوتلدایە و، هەر ئەمەشە کە بە جەخت کردنەوە ئەم پرسیارە ئاراستەی بیری مرۆڤ دەکات و هانی دەدات کە بڵێت:

(ئێمەی ئادەمیزاد هەرچی‌یەکمان هەیە وەك خۆی نامێنێت و لەسەر یەك بار جێگیر نابێت و لە ئەنجامیش‌دا لە دەستمان دەردەچێت. ئایا دەبێ هیچ چارەسەری‌یەك نەبێت بۆ ئەم بارە پەرێشانە؟ ئایا ناگونجێت ئەم لەناوچوون و فەنایە بکرێت بە مانەوە و نەمری)؟

لەم کاتەدا کە مرۆڤ نوقمی ئەم جۆرە بیر و ئەندێشانەیە، گوێی لە زایەڵەی دەنگی ئەم ئایەتەی قورئانی پیرۆز دەبێت کە لە هەموو سووچ و ئاسۆیەکدا دەنگ دەداتەوە!

کەواتە چارە و قازانج و دەسکەوتی گەورە و ڕاستەقینە لێرەدایە.. چارە تەنها فرۆشتنی ئەم ئەمانەتەیە بە خاوەنی ڕاستەقینەی خۆی. ئەو کەسەی پێی بفرۆشێت پێنج دەسکەوتی گەورەی دەستگیر دەبێت:

قازانجی یەکەم: ئەو سامانە فانی‌یەی کە لە ناودەچێت، بۆی دەمێنێتەوە و دەبێت بە سامانێکی هەمیشەیی. خۆ ئەگەر ئەم تەمەنە فانی‌یە پێشکەش بە خوای گەورە بکرێت و هەر لە ڕێی ئەودا بەکاربهێنرێت ئەوا دەبێت بە تەمەنێکی هەمیشەیی. تەنانەت خولەك و سەعاتە فانی‌یەکانی تەمەن، کە بە وێنەی تۆوی چێنراو بە ڕواڵەت نامێنن و لەناو دەچن، کەچی بەو نەمان و لەناوچوونە گوڵ و گوڵزار بەرهەم دەهێنن، بە هەمان جۆر ئەو تەمەنەش کە لە پێناوی خوادا بەکارهێنراوە و بەسەر براوە، لەو دنیای جیهانی نەمری‌دا دەمی بە گوڵزاری کامەرانی دەپشکوێت و، ئەو خولەك و سەعاتانەش دەبن بە دیمەنی ڕۆشن و شادمانی‌بەخش لە جیهانی بەرزەخدا.

قازانجی دووهەم: پاداشتەکەیەتی کە بەهەشتە.

قازانجی سێهەم: هەر ئەندام و هەستێك نرخی یەك بۆ هەزار بەرز دەبێتەوە.

بۆ نموونه: "ژیری" که ئەندام و ئامرازێکی مرۆڤه، ئەگەر نەیفرۆشیت بە خوای گەورە و، بۆ نەفس و ئارەزووەکانی بەکاری بهێنیت، ئەوا دەبێت بە ئەندامێکی نەگبەت و بێ توانا و مایەی بێزاری! چونکە هەموو ئازارە خەمناکەکانی ڕابوردوو هاودەم لەگەڵ بەڵا و گێروگرفتە ترسناکەکانی داهاتوودا دەخاتە ئەستۆی مرۆڤەوە. ئەو کاتەش پلەی "ژیری" نزم دەبێتەوە و دەبێت بە ئەندامێکی زیانبەخش. هەر لەبەر ئەوەشە کە دەبینی مرۆڤی فاسق بۆ ئەوەی لە بێزاریيەکانی "ژیری"ی ڕزگاری ببێت زۆربەی جار لەدەست باری سەختی ژیان هەڵدێت و پەنا دەباتە بەر مەستی و کاری بێهوودە!

بەڵام ئەگەر "عەقڵ" بە خاوەنی ڕاستەقینەی خۆی بفرۆشرێتەوە کە خوای گەورەیە و لە پێناوی ئەودا بەکاربهێنرێت، ئەوا دەبێت بە کلیلێك بۆ کردنەوەی خەزێنەی بێسنووری میهرەبانیی خواوەند و گەنجینەی دانایی پەروەردگار. ئیتر بۆ هەر لایەك بڕوانێت و بە هەر چەشنێك بیر بکاتەوە، دانایی خواوەند لە هەموو دروستکراوێك و گشت بوونەوەر و ڕووداوێكدا دەبینێت و، میهرەبانیی خوای گەورەی لە هەموو بوونەوەردا بە درەوشاوەیی بەرچاو دەکەوێت.

بەم پێیە "عەقڵ" بەرز دەبێتەوە تا دەگاتە پلەی ڕابەرێکی پەروەردگاری، کە پلەیەکە خاوەنەکەی بۆ کامەرانیی هەمیشەیی ئامادە دەکات.

هەروەها بۆ نموونە: "چاو" کە یەکێکە لە هەستەکانی مرۆڤ و پەنجەرەیەکە ڕۆحی مرۆڤ لێیەوە دەڕوانێتە ئەم جیهانە، ئەگەر لە ڕێی خوادا نەخرێتە کار و پێی نەفرۆشرێتو، لە پێناوی نەفس و ئارەزوودا بەکاربهێنرێت، ئەوا بە بینینی چەند دیمەنێکی جوانی کاتی و بەسەرچوو نزم دەبێتەوە تا وەك دەڵاڵێکی ئاسایی و خزمەتکارێکی لێ دێت بۆ وروژاندنی ئارەزووەکانی نەفس. بەڵام ئەگەر فرۆشتت بە بەدیهێنەری خۆی و لە ڕەزامەندیی ئەودا بەکارت هێنا، ئەوا هەر ئەم "چاو"ە دەبێت بە خوێنەر و سەیرکەری کتێبی مەزنی گەردوونو، بینەری موعجیزاتی دروستکراوەکانی خوای گەورە لە بوونەوەردا. بەم جۆرە بەرز دەبێتەوە تا دەگاتە پلە و پایەیەکی پیرۆز و، وەك هەنگێکی لێ دێت کە لە ناو گوڵزارەکانی میهرەبانیی خواوەند لە باخچەی زەویدا دەگەڕێت و، لە هەنگوینی: "پەندو، خواناسی(المعرفة) و، خۆشەویستی"ی نووری بینینی خوا و

شایەتیدان لەسەر بوونی، هەڵدەگلۆفێت و لە ناو "دڵ"ی مرۆڤی باوەڕداردا ڕۆی دەکات!

هەروەها ئەگەر هەستی "چەشتن"ت بە خوای دانا و بەدیهێنەر نەفرۆشیت و، هەر تەنها بۆ نەفس و گەدە بەکاری بهێنیت، ئەوا پلەی ئەو هەستە نزم دەبێتەوە تا دەبێت بە دەرگاوانی کارگە و پشتیری "گەدە"! بەڵام ئەگەر فرۆشتت بە خوای گەورەی ڕۆزیدەر و بەخشندە، ئەوا ئەم هەستە پلەی هێندە بەرز دەبێتەوە تا دەبێت بە بینەرێکی کارامەی گەنجینەکانی میهرەبانیی خواوەند و، وای لێ دێت کە بە شوێن نیعمەتەکانی خواوەندی بەتوانا و دەستەڵاتدا بگەڕێت هەتا شوکرانەبژێرییان پێشکەش بکات.

هەموو ئەندام و هەستەکانی تری مرۆڤ بەم چەشنەن.

جا ئەی "عەقڵ"! بە وردی بیر بکەرەوە.. ئایا ئەندام و ئامێری نەگبەت و زیانبەخش لە کوێ و، کلیلی گەنجینەی بوونەوەران لە کوێ؟

ئەی "چاو"! بە جوانی بڕوانە.. دەڵاڵی ئاسایی لە کوێ و، خوێنەری کتێبخانەی خواوەند لە کوێ؟

ئەی "زمان"! بە شیرینی بچێژە.. ئایا دەرگاوانی کارگە و پشتیر لە کوێ و، بینەری گەنجینەی میهرەبانیی خواوەند لە کوێ؟

خۆ ئەگەر بەم چەشنە پێوەر و تەرازووە قیاسی هەموو ئەندام و هەستەکانی تری مرۆڤ بکەیت لەسەر ئەمانەی کە باسکران، ئەوا بە ڕاستی بۆت دەردەکەوێت کە مرۆڤی باوەڕدار تایبەتکارییەکی ئەوتۆ بەدەست دەهێنێت کە شیاوی بەهەشت بێت و، مرۆڤی کافریش ئەو توخمە دەگرێتە خۆی کە لەگەڵ دۆزەخدا بگونجێت.

ئەم ئەنجامەش، کە پاداشت و سزای هەردووکیانی تێدایە، لەوەوە پەیدا دەبێت کە مرۆڤی باوەڕدار، بەهۆی ئیمان و باوەڕەکەیەوە، ئەمانەت و ڕاسپاردەی بەدیهێنەری خۆی پاراستووە و تەنها لە نێو بازنەی ڕەزامەندییەکانی ئەودا بەکاری هێناوە. بەڵام مرۆڤی کافر دەستپیسیی لەو ئەمانەتە کردووە و لە پێناوی

ئارەزووی نەفس‌دا بەکاری هێناوە، ئەو نەفسەی کە فەرماندەر و هاندەری خراپەکاری‌یە.

قازانجی چوارەم: مروۆ تابلـێیت لاوازە، کەچی لەگەڵ ئەوەش‌دا بەلاَ و گیروگرفتەکانی گەلـێ زۆرن.. هەروەها هەژارە، بەلاَم پێویستی‌یەکانی هەمیشە لە زیادبوونداں..هەروەها بێ‌دەستەلاَتە، کەچی ئەرکەکانی گوزەران و ژیان لەسەر شانی یەکجار قورسن و گەلـێ ماندووی دەکەن..

جا ئەگەر ئەم مرۆڤە پشت بە خوای بەدەستەلاَت و خاوەن توانای ڕەها نەبەستێت و کارەکانی نەداتە دەست ئەو، ئەوا ویژدانی ئازارێکی بەردەوام دەچێژێت، داخ و حەسرەت‌و ماندووبوونی بێ‌ئەنجامیشی یان ئەوەیە دەیخنکێنن و لەناوی دەبەن، یان دەیخەنە ڕیزی مەستان‌و تاوانبارانەوە.

قازانجی پێنجەم: ئەوانەی لە بواری خواناسی‌دا پسپۆڕن و ئەهلی شهوود و کەشف و تام‌چەشتوانی ڕاستین، بە گشتی و یەکدەنگی ڕای‌دەگەیەنن کە ئەو پەرستش و ذیکر و تەسبیحاتانەی ئەندامەکانی جەستەی مرۆڤ بۆ ڕەزامەندیی خوا بەجێ‌یان هێناون، هەموویان لە بەهەشت‌دا دەبن بە میوەی شیرین و بەتام و، لە کاتێك‌دا پێشکەشی دەکرێن کە زۆر پێویستی پێیانە.

خۆ ئەگەر پشت لەم بازرگانی‌یە پڕ پیت و بەرەکەتە هەڵبکەیت و لە کیسی خۆتی بدەیت، ئەوا هەروەك لەم قازانج و دەستکەوتە زۆرانە بێ‌بەش دەبیت، پێنج دانە زیانیش دەکەیت:

زیانی یەکەم: هەرچی‌یەکت هەیە لە سامان و منالّ و نەفس و ژیان و لاوی، کە حەزت لـێ‌یانە و خۆشت دەوێن، هەموویان لەناودەچن و نامێنن. بەلاَم ئازار و گوناهەکانیان هەر دەمێننەوە و باری سەرشانت قورس دەکەن.

زیانی دووهەم: ئەوەی دەست‌پیسی لە ئەمانەت بکات، چار نی‌یە دەبێت سزای خۆی وەربگرێت. خۆ تۆش ستەمێکی یەکجار گەورەت لە خۆت کردووە کاتێك کە بەنرخترینی ئەندامەکانت لە پووچترین کرداردا بەکار هێناوە.

زیانی سێهەم: ستەم و دەستدرێژیت بۆ سەر دانایی(الحكمة)ی خواوەند کردووە، بەوەی کە گشت ئامێر و ئەندام و کۆئەندامە جوان و بەنرخەکانی مرۆڤت گەیاندە ئاست و پایەی ئەندامەکانی ئاژەڵ، بەڵکو لە هی ئاژەڵیش نزمتر.

زیانی چوارەم: هەمیشە لە ناشکوری و شیوەن و خەفەتدا دەبیت لە دەست ئازارەکانی جودایی و لێکبڕان و، لەتاو ئەو ئەرکانەی ژیان کە خۆت بە دەستی خۆت باری ژیانت پێ قورس کردوون. لە کاتێکدا کە تۆ لە "هەژاری" و "بێدەستەڵاتی"دا دەتلێیتەوە.

زیانی پێنجەم: خەڵاتە جوانەکانی خوای میهرەبان، چەشنی: (عەقڵ و چاو و دڵ و زمان و ئەوانی تر) بۆ ئەوە پێشکەش بە تۆ کراون کە بە وێنەی کلیلێك بەکاریان بهێنیت و، بۆ کردنەوەی دەرگاکانی کامەرانیی هەمیشەیی ئامادەت بکەن. بەڵام بەم هەڵسوکەوت و ڕەفتارانەی تۆ دەچنە قالبێکی پڕ لە ئازارەوە بە جۆرێك کە دەرگاکانی دۆزەخت بۆ بخەنە سەرپشت.

ئێستاش با سەیرێکی ئەم فرۆشتن و بازرگانییە بکەین. با بزانین ئایا لە ڕاستیدا ئەوەندە قورسی و ماندووبوونی تێدایە کە زۆر کەس لێی ڕادەکەن و نزیکی نابنەوە..

نەخێر، هیچ قورسییەکی تێدا نییە.. بازنەی "حەڵاڵ" ئەوەندە بەرین و فراوانە کە بۆ حەسانەوە و بەختەوەری و کامەرانیی مرۆڤ سەروزیادە و، هیچ پێویستییەك بۆ مرۆڤ ناهێڵێتەوە کە خۆی بخاتە ناو بازنەی "حەرام" و گوناهکارییەوە.

فەرزەکانی خوای گەورەش سووك و کەمن.. بوون بە سەرباز و بەندەی خوای گەورەش، شتێکی ئەوەندە بەتام و پلە و پایەیەکی ئەوەندە بەرز و بەرێزە کە لە باسکردن نایەت.

کەواتە پێویستە = ئەی نەفسەکەم! - تۆش ببیت بەو سەربازە و، بە ناوی خواوە دەست بە کارەکانت بکەیت و، لە پێناوی خوادا ببەخشیت و وەربگریت و، هەموو ئارامی و جموجوولێکیشت تەنها لە بازنەی ڕەزامەندییەکانی خوای گەورەدا بێت. خۆ ئەگەر هەر کەم و کوورییەکیش هەبوو ئەوا دەرگای تۆبە و

داوای لـێخۆشبوون(إستغفار) هەمیشە والآ و کراوەیە. دەسا تۆیش لـێی بپاڕێرەوە و بڵـێ:

دەسا خوایە گیان!

لە هەڵەکانمان خۆش ببە..

لە ڕیزی بەندەکانی خۆت وەرمان بگرە..

یارمەتیمان بدە کە هەمیشە دەستپاك بین لە بەرامبەر ئەو ئەمانەتەی پێت سپاردووین، تا ڕۆژی بەیەك گەیشتنەوە.

ئامین.